

Dětská scéna

52. celostátní přehlídka dětského divadla a 52. celostátní přehlídka dětských recitátorů

7.–13. června 2024, Svitavy

Z pověření a za finančního příspěví Ministerstva kultury pořádá NIPOS, útvar ARTAMA, ve spolupráci se Střediskem kulturních služeb města Svitavy, Sdružením pro tvořivou dramaturgii a katedrou výchovné dramaturgii DAMU v Praze. Přehlídka probíhá za finanční podpory MŠMT, Pardubického kraje a města Svitavy.

Celostátní přehlídka dětského divadla

I. CHARAKTERISTIKA A POSLÁNÍ PŘEHLÍDKY

Celostátní přehlídka dětského divadla je přehlídka a dílna nejzajímavějších a nejinspirativnějších inscenací dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů z celé ČR. Inscenace jsou vybírány z krajských postupových přehlídek, jimž pokud možno předchází okresní, popř. obvodní kola. Smyslem přehlídek je konfrontace různých stylů práce s dětskými soubory v oblasti dramatické výchovy a vytvoření příležitosti pro předávání zkušeností a vzájemnou inspiraci pracovníků s dětmi a mládeží. Přehlídka by měla probíhat v atmosféře přátelského pracovního setkání a podle možností mohou být doplněny podnětným programem pro zúčastněné děti (tvůrčí dílny, diskuse, hry apod.) a vzdělávacími akcemi pro dospělé účastníky. Na přehlídkách dětských souborů se nevyhlašuje pořadí (první, druhé, třetí... místo). Lektorský sbor (odborná porota) doporučuje vybrané inscenace k postupu na přehlídky vyššího stupně a všem účastníkům jsou podle možností pořadatelem uděleny pamětní listy za účast, popř. drobné dárky.

II. PODMÍNKY ÚČASTI

Přehlídek se mohou zúčastnit dětské divadelní, loutkářské a recitační soubory působící při jakékoliv školské či kulturní instituci (ZUŠ, DDM, SVC, ZŠ, víceleté gymnázium, kulturní středisko...) nebo samostatně. Tyto soubory by měly být složeny aspoň ze 3/4 z žáků základních škol či odpovídajících ročníků víceletých gymnázií (případně výjimky lze konzultovat s odborným pracovníkem NIPOS-ARTAMA). Soubory se přihlašují na přehlídku, která je pro ně nejsnáze dosažitelná. Pokud nevědí o pořadateli přehlídky na úrovni okresu (popř. městského obvodu), kontaktují přímo organizátory krajského kola. Soubory se mohou s jednou inscenací zúčastnit pouze jedné krajské přehlídky. Po dohodě s pořadatelem mohou soubory v rámci okresních/obvodních i krajských postupových kol prezentovat své inscenace v rozpracovaném stavu.

III. ORGANIZACE A PRŮBĚH

Pořadatelé krajských kol konzultují vyhlášení a termín přehlídky s odborným pracovníkem NIPOS-ARTAMA. Vydávají zpravidla vlastní propozice přizpůsobené specifickým podmínkám v místě (počet postupujících z okresních/obvodních kol apod.). Organizátoři okresních/obvodních kol dodržují pravidla stanovená těmito propozicemi. V případě jejich nedodržení není pořadatel krajské přehlídky povinen respektovat návrh na postup souborů z nižšího postupového kola.

Do krajského kola se soubory podle propozic vydaných pořadatelem hlásí buď přímo, nebo jsou doporučeny lektorským sborem (odbornou porotou) okresní/obvodní přehlídky nebo výběrovou porotou ustanovenou pořadatelem krajského kola, která v případě potřeby mimo termín přehlídky navštíví představení přihlášených souborů, které nemají možnost zúčastnit se okresního/obvodního kola. Ve výjimečných případech je možné posouzení na základě videozáznamu představení.

Realizátory a odbornými garanty krajských a okresních či obvodních přehlídek mohou být školské nebo kulturní instituce, spolky nebo i soukromé osoby, nadace atd. Pro zabezpečení akce je vhodná spolupráce více subjektů. Přehlídka lze pořádat společně s přehlídkami dětských recitátorů.

Součástí přehlídek všech stupňů je hodnocení formou diskuse o vystoupeních s vedoucími souborů, příp. dalšími dospělými účastníky přehlídky, pod vedením lektorského sboru (odborné poroty). Pro děti je možné uspořádat citlivě vedené diskusní kluby nebo praktické dílny. Vhodným obohacením přehlídek mohou být odborné, nejlépe praktické semináře pro vedoucí dětských souborů a pro učitele zabývající se ve své praxi dětským divadlem, přednesem či dramatickou výchovou.

Doporučení na lektoři pro poroty, semináře či dílny lze získat v Centru estetických aktivit dětí a mládeže NIPOS-ARTAMA.

V roce 2024 by měla jednotlivá kola přehlídky proběhnout v těchto termínech:

Okresní/obvodní přehlídky: **do 24. března 2024.**

Krajská kola: **do 28. dubna 2024.**

Celostátní přehlídka dětského divadla se koná společně s Celostátní přehlídkou dětských recitátorů pod názvem Dětská scéna 2024 **od 7. do 13. června 2024** ve Svitavách.

Okresní/obvodní kola se mohou po dohodě s pořadatelem příslušného krajského kola konat i v pozdějším termínu, než jak je stanoveno v těchto propozicích.

Vzhledem k tomu, že je mezi členy dětských divadelních souborů řada dětí, které se věnují recitaci, je třeba, aby pořadatelé krajských přehlídek dětského divadla a dětských recitátorů koordinovali termíny tak, aby se přehlídky nepřekrývaly.

IV. HODNOCENÍ A VÝBĚR

Hodnocení vystoupení na všech stupních provádějí nejméně tříčlenné lektorské sbory (odborné poroty), jmenované pořadatelem příslušné přehlídky. Jejich členy jsou odborníci z oblasti dětského divadla, dětského loutkového divadla, dětského přednesu a dramatické výchovy, doplnění o praktiky nebo teoretiky z jiných oblastí divadla. Členem každého lektorského sboru musí být nejméně jeden odborník, který se aspoň jednou v posledních třech letech zúčastnil celé přehlídky vyššího stupně, pro niž lektorský sbor inscenaci vybírá. Centrum dětských aktivit NIPOS-ARTAMA na požádání tyto odborníky doporučí.

Lektorský sbor hodnotí zejména

- umělecké a výchovné hodnoty inscenace a její textové předlohy,
- vybavenost dětí v souboru vzhledem k dané inscenaci,
- metody práce a tvořivý přístup vedoucího souboru,
- přínos práce souboru a jeho vedoucího pro rozvíjení oboru dramatické výchovy, dětského divadla a dětského přednesu.

Pořadatel krajské přehlídky může na základě rozhodnutí lektorského sboru (poroty) navrhnout programové radě DS nejvýše jeden divadelní, loutkářský či recitační soubor k **přímému postupu** na celostátní přehlídku.

V případě, že se na přehlídce vyskytnou další kvalitní a inspirativní inscenace, může je doporučit programové radě DS do **širšího výběru** (bez ohledu na rozlišování kategorie divadelní a recitační). Programová rada DS může při sestavování programu celostátní přehlídky přihlédnout i k pořadí doporučenému lektorským sborem krajského kola. Pokud je pořadí navrženo, slouží pouze interním potřebám programové rady a není vhodné, aby bylo zveřejňováno.

Pokud je přehlídka určena pro dva kraje, může její pořadatel využít práva samostatných návrhů na přímý postup za každý kraj.

Lektorský sbor krajské přehlídky musí vždy zvážit, zda jsou inscenace natolik podnětné a kvalitní, aby byly přínosem pro celostátní přehlídku. Pokud se taková inscenace na krajské přehlídce neobjeví, nedoporučí pořadatel na DS žádný soubor.

Inscenace musí mít v evidenčním listu podrobný a věcný posudek od lektorského sboru krajské přehlídky, jinak programová rada DS nemusí vzít návrh v úvahu.

Počet účastníků ani časový limit vystoupení nejsou stanoveny, navrhovatel ale musí zvážit, zda je počet účinkujících přiměřený délce trvání inscenace a její náročnosti.

Po skončení krajské přehlídky doručí její pořadatel programové radě DS:

- vyplněný evidenční list souboru a inscenace (formulář vydává ARTAMA),
- výstižný, věcný posudek lektorského sboru na doporučenou inscenaci,
- aspoň jeden exemplář textu hry/pásmo.

Tyto materiály doručí pořadatel krajské přehlídky **nejpozději do 29. dubna 2024** e-mailem na adresu hulak@nipos.cz, popř. poštou na adresu **Jakub Hulák, NIPOS-ARTAMA, P.O.BOX 12 / Fügnerovo nám. 5, 120 21 Praha 2, (tel.: 221 507 969, 778 702 490)**.

Program Dětské scény sestaví z návrhů ze všech krajských přehlídek programová rada DS jmenovaná NIPOS-ARTAMA.

V případě, že se na krajské přehlídce vyskytne mimořádně zdařilá či inspirativní loutkářská inscenace, může ji lektorský sbor doporučit také k výběru na celostátní přehlídku Loutkářská Chrudim. V takovém případě připojí pořadatel k zaslaným materiálům (viz výše) písemné doporučení lektorského sboru.

V. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

V zájmu koordinace krajských kol dodržuje pořadatel přehlídky pravidla daná těmito propozicemi a konzultuje vyhlášení a přípravu přehlídky s odborným pracovníkem NIPOS-ARTAMA. V případě nedodržení pravidel ze strany pořadatele přehlídky není programová rada DS povinná respektovat návrhy na postup souborů z krajského kola.

V případě ekonomických potíží nebo pod vlivem jiných nepředvídatelných okolností může být program přehlídky omezen nebo může být přehlídka zrušena. V případě zásahu vyšší moci (např. epidemických opatření) může případně dojít také ke změnám ve způsobu a organizaci výběru souborů či k posunu uzávěrky postupových kol nebo celostátní přehlídky na pozdější termín.

Celostátní přehlídka dětských recitátorů

I. CHARAKTERISTIKA A POSLÁNÍ PŘEHLÍDKY

Celostátní přehlídka dětských recitátorů je přehlídka a dílna nejzajímavějších a nejinspirativnějších vystoupení dětských sólových recitátorů z celé ČR. Recitátoři jsou vybíráni z krajských postupových přehlídek, jimž předchází okresní, popř. obvodní a školní kola. V případě vysokého počtu zájemců je možno do postupového systému přidat další stupně přehlídek, např. oblastní, městská či okrsková kola. Přehlídka má přímou vazbu na výuku českého jazyka a literatury na základních školách a víceletých gymnáziích. Prostřednictvím tvořivé práce na interpretaci básní či prózy a přípravy veřejného vystoupení rozvíjí v dětech schopnost hlubšího porozumění textu a vyspělého ovládnutí mateřského jazyka, přispívá ke kultivaci mluveného slova a rozvoji mluvních a komunikačních dovedností. Zároveň děti motivuje k aktivnímu poznávání české i světové literatury a získávání vztahu k ní. Učitelům nabízí přehlídka možnost pracovního setkávání, vzájemné inspirace a dalšího vzdělávání v oboru. Všechna kola přehlídky by měla probíhat v atmosféře přátelského pracovního setkání a podle možností mohou být doplněna podnětným programem pro účastníky (hlasové rozcvičky, dílny, diskuse, hry apod.) a vzdělávacími akcemi pro dospělé účastníky. Pořadatel přehlídky by měl vytvořit pro vystoupení recitátorů co nejpríznivější podmínky, tedy i potlačit nezdravou soutěžní atmosféru a rivalitu mezi recitátory.

II. PODMÍNKY ÚČASTI

Přehlídky se mohou zúčastnit jednotlivci ze základních škol, nižších stupňů gymnázií, základních uměleckých škol, domů dětí a mládeže a dalších institucí. Přihlašují se u organizátorů školního kola, popřípadě přímo u pořadatele okresního/obvodního kola bez ohledu na to, kde probíhala příprava jejich recitačního vystoupení (v ZUŠ, ZŠ, DDM, SVČ, doma...). V případě, že by se v některém okrese postupové kolo nekonalo, může se recitátor výjimečně hlásit přímo do krajského kola. Podmínky přijetí pak stanoví pořadatel. Pro zařazení do příslušné věkové kategorie je rozhodující postupný ročník ZŠ nebo odpovídající ročník víceletého gymnázia:

- 1. věková kategorie** – žáci 2.–3. ročníků základních škol (končí na úrovni kraje, nepostupuje na Dětskou scénu),
- 2. věková kategorie** – žáci 4.–5. ročníků základních škol,
- 3. věková kategorie** – žáci 6.–7. ročníků základních škol a příslušných ročníků víceletých gymnázií,
- 4. věková kategorie** – žáci 8.–9. ročníků základních škol a příslušných ročníků víceletých gymnázií.

Je přínosné, aby pořadatelé školních, okresních/obvodních, popř. krajských kol zřídili i nultou kategorii pro žáky 1. ročníků ZŠ, která ale není postupová.

Recitátoři všech kategorií se hlásí na přehlídku s *jedním textem*. Délka vystoupení by měla být úměrná věku a schopnostem recitátora, neměla by ale překročit časový limit 5 minut, ať už jde o poezii či prózu. Ve 3. a 4. kategorii smí délka vystoupení výjimečně dosáhnout až 7 minut. Překročení časového limitu může být důvodem k tomu, aby recitátor nebyl navržen k postupu do vyššího kola. Minimální délka textu není stanovena.

Vzhledem k ryze interpretační povaze přehlídky není vhodné, aby recitátor vystupoval se svým vlastním (autorským) textem.

Recitátor nesmí na přehlídce vystupovat se stejným textem jako v předchozím roce. Ve vyšších kolech přehlídky vystupuje výhradně s textem, který přednášel v kole nižším.

S recitátorem se celostátní přehlídka a jejich postupových kol pokud možno zúčastní pedagog, který přednášeče připravoval.

III. ORGANIZACE A PRŮBĚH

Školní kola probíhají zpravidla na základních školách, realizaci okresních/obvodních a krajských kol zabezpečují různé školské nebo kulturní instituce (ZUŠ, ZŠ, DDM, SVČ, kulturní střediska apod.). Organizátoři připravují přehlídku vždy v koordinaci s pořadatelem přehlídky nižšího stupně (termíny, přihlášky). Přehlídky lze pořádat společně s přehlídkami dětského divadla. Pořadatelé krajských kol konzultují vyhlášení a termín přehlídky s odborným pracovníkem NIPOS-ARTAMA. Vydávají zpravidla vlastní propozice přizpůsobené specifickým podmínkám v místě (počet postupujících z okresních kol apod.). Organizátoři školních a okresních/obvodních kol dodržují pravidla stanovená těmito propozicemi. V případě jejich nedodržení není pořadatel krajské přehlídky povinen respektovat návrh na postup recitátorů z nižšího postupového kola.

V roce 2024 by měla jednotlivá kola přehlídky proběhnout v těchto termínech:

Školní kola: **do 25. února 2024.**

Okresní, popř. obvodní kola: **do 24. března 2024.**

Krajská kola: **do 1. května 2024.**

Celostátní přehlídka dětských recitátorů se koná **od 7. do 9. června 2024** ve Svitavách společně s Celostátní přehlídkou dětského divadla v rámci přehlídky Dětská scéna 2024 (7.–13. června).

Okresní/obvodní kola se mohou po dohodě s pořadatelem příslušného krajského kola konat i v pozdějším termínu, než jak je stanoveno v těchto propozicích.

Vzhledem k tomu, že se řada recitátorů věnuje také práci v dětském recitačním či divadelním souboru, je třeba, aby pořadatelé krajských přehlídek dětských recitátorů a dětského divadla koordinovali termíny tak, aby se přehlídky nepřekrývaly.

Součástí každého kola je hodnocení recitačních vystoupení. Lektorský sbor by měl s recitátory a jejich pedagogy přiměřenou formou promluvit o základních kladech a problémech jejich vystoupení. Pro zkvalitnění okresních/obvodních a krajských přehlídek dětských sólových recitátorů lze doporučit pořádání praktických dílen pro recitátory i pro pedagogické pracovníky pod vedením zkušených lektorů.

Doporučení na lektory pro poroty, semináře či dílny lze získat v Centru estetických aktivit dětí a mládeže NIPOS-ARTAMA.

IV. HODNOCENÍ A VÝBĚR

Pořadatelé na všech stupních (počínaje školními koly) jmenují nejméně tříčlenné lektorské sbory (odborné poroty). Jejich členy jsou odborníci z oblasti dětského přednesu a dramatické výchovy, doplnění o další osoby, které se ve své práci zabývají recitací a mluveným projevem (např. zkušení a tvořiví pedagogové, dospělí recitátoři). Jejich členy nemohou být pedagogové, kteří připravovali recitátora, jenž se přehlídky účastní.

V každém lektorském sboru musí být nejméně jeden odborník, který se v posledních třech letech aspoň jednou zúčastnil přehlídky vyššího stupně, pro niž lektorský sbor recitátora vybírá. Centrum estetických aktivit dětí a mládeže NIPOS-ARTAMA na požádání tyto odborníky doporučí.

Mezi hlavní kritéria hodnocení a výběru recitátorů do vyšších kol patří zejména:

- přirozenost dětského projevu a vybavenost recitátora,
- umělecká hodnota textu, přiměřená interpretační úrovni dítěte,
- schopnost uchopit text a tvořivě ho interpretovat,
- celková úroveň a kultura projevu.

Lektorský sbor krajského kola při hodnocení nestanovuje pořadí, ale pro postup do vyššího kola doporučí **nejvýše dvě nejlepší či nejinspirativnější recitační vystoupení z každé postupové kategorie**. Jedním z kritérií postupu z krajského kola může být i předpokládaný přínos vystoupení z hlediska dramaturgie celostátní přehlídky. Pořadatelé přehlídek určených pro dva kraje mají právo samostatných doporučení za každý kraj.

Pro postup ze školního či okresního/obvodního kola platí stejná pravidla, **počet postupujících recitátorů ale může být po dohodě mezi pořadatelem postupových přehlídek vyšší**.

Po skončení krajské přehlídky doručí její pořadatel vyplněný evidenční list recitátora, stručné hodnocení recitačního vystoupení (formuláře vydává Centrum estetických aktivit dětí a mládeže ARTAMA) a jeden výtisk textu recitačního vystoupení (v případě zásahů do textu nejlépe kopii originální předlohy s vyznačenými škrty a úpravami) e-mailem na adresu hulak@nipos.cz, popř. poštou na adresu **Jakub Hulák, NIPOS-ARTAMA, P.O.BOX 12 / Fügnerovo nám. 5, 120 21 Praha 2, (tel.: 221 507 969, 778 702 490)**, a to nejpozději **do 2. května 2024**.

V. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

V zájmu koordinace krajských kol dodržuje pořadatel přehlídky pravidla daná těmito propozicemi a konzultuje vyhlášení a přípravu přehlídky s odborným pracovníkem NIPOS-ARTAMA. V případě nedodržení pravidel ze strany pořadatele přehlídky není programová rada DS povinná respektovat návrhy na postup recitátorů z krajského kola.

V případě ekonomických potíží nebo pod vlivem jiných nepředvídatelných okolností může být program přehlídky omezen nebo může být přehlídka zrušena. V případě zásahu vyšší moci (např. epidemických opatření) může případně dojít také ke změnám ve způsobu a organizaci výběru recitátorů či k posunu uzávěrky postupových kol nebo celostátní přehlídky na pozdější termín.

*Zpracoval Jakub Hulák
NIPOS-ARTAMA, listopad 2023*